

Adresser og telefonnumre

Fællessekretariatet

Børsen

1217 København K

Kontoradr.: Sundkrogskaj 20

2100 København Ø

Tlf.: 70 13 12 00

Fax: 77 33 46 11

www.barserviceogtjenesteydelser.dk

Arbejdsledersekretariatet

Vermlandsgade 65

2300 København S

Tlf.: 32 83 32 83

Fax: 32 83 82 84

Andre adresser

Arbejdstilsynet

Landskronagade 33

2100 København Ø

Tlf.: 70 12 12 88

Fax: 70 12 12 89

www.at.dk

Vejledningen kan købes i

Arbejdsmiljørådets Service Center

www.arbejdsmiljobutikken.dk

Layout: Søren Sørensen's Tegnestue

Tryk: PrintDivision

1. udgave, 2. oplag 2004

ISBN nr. 87-91106-11-7

Vare nr. 162020

Arbejdsgiversekretariatet

Børsen

1217 København K

Kontoradr.: Sundkrogskaj 20

2100 København Ø

Tlf.: 70 13 12 00

Fax: 77 33 46 11

Arbejdstagersekretariatet

H.C. Andersens Boulevard 38, 2 sal

1553 København V

Tlf.: 33 23 80 11

Fax: 33 23 84 79

Arbejdsmiljørådets Service Center

Ramsingsvej 7

2500 Valby

Tlf.: 36 14 31 00

Fax: 36 14 31 80

www.bar-web.dk

Vejledning om ERGONOMI OG RENGØRING

Forord

Branchearbejdsmiljørådet for service- og tjenesteydelser har i samarbejde med BST FYN a/s udarbejdet vejledning om ergonomi og rengøring. Den erstatter tidligere vejledning om ergonomi og rengøring. Der er foretaget en revision af vejledningen, så den er ajourført med den seneste udvikling på området.

Vejledningen henvender sig til rengøringsassistenter, husassistenter, serviceassistenter, sanitører, arbejdsgivere, ledere, sikkerhedsorganisationer og indkøbere i både den private og den offentlige sektor.

Denne vejledning kan hentes på BAR's hjemmeside www.barserviceogtjenesteydelser.dk

Arbejdstilsynet har haft vejledningen til gennemsyn og finder den er i overensstemmelse med lovgivningen.

Indhold

Indledning	4
Arbejdsteknik	7
Rengøringsredskaber	8
Før valg af rengøringsredskaber, metoder og maskiner	8
Krav til rengøringsredskaber	8
Gulvrensning	10
Gulvedligeholdelse	10
Indgangsparti	10
Tørmopning af gulv	11
Støvsugere	12
Arbejdsteknik ved støvsugning	13
Gulvask	14
- Kopmetoden	14
- Fugtige/våde moppegarn	16
- Engangsvertørring	17
- Drypmetoden	18
Handsker	19
Fodtøj	19
Gulvaskemaskiner	20
Ergonomisk gulvmaskine med gående fører	20
Ergonomisk gulvmaskine med siddende fører	22

Rengøringsvogne	23
OBS!	24
Inventarrensning	25
16 siders metoden	25
Rensning af overflader, der ikke tåler vand	26
Organisering/tilrettelæggelse af arbejdet	27
Instruktion og oplæring	27
Sikkerhedsorganisationen (SIO)	27
Sikkerhedsorganisationens pligt	28
Instruktion af arbejdet	28
Samarbejde	29
Variation/jobinhold	30
Arbejdsstedets indretning	30
Rengøringsrum	31
Velfærdsforanstaltninger	31
Henvisninger	32
Litteraturliste, nyttige links	33
Adresser og telefonnumre	Bagside

Indledning

Branchearbejdsmiljørådet ønsker med denne vejledning at skabe et bedre arbejdsmiljø, så rengøring kan ske sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt og uden unødige belastninger på kroppen.

Formålet er at nedbringe antallet af de hyppigst anmeldte arbejdsbetingede lidelser i kroppen, specielt lænderyg, nakke, skuldre og håndled.

Rengøringsassistenter og sanitører er med på Arbejdsministerens liste over de 10 nye farlige jobs. Derfor er der behov for en særlig indsats, så det bliver et erhverv, hvor man kan klare jobbet et helt arbejdsliv.

Rengøringsassistenter har tre gange så meget ensidigt gentaget arbejde som gennemsnittet af lønmodtagere*. Der er derfor brug for, at der skabes variation i rengøringsarbejdet, specielt hvor der ikke er mulighed for variation til andre opgaver. Særlig hårdt belastende fysisk arbejde som, f.eks. gulvrengøring, skal, hvor det er muligt, udføres ved hjælp af maskiner.

Ergonomien tilstræber at tilpasse arbejdsmiljø, redskaber, maskiner og metoder til mennesket.

For at opnå hensigtsmæssig brug af kroppen bør man se på:

- Arbejdsteknik/-metoder
- Arbejdsredskaber
- Arbejdsstedets indretning
- Organisering/tilrettelæggelse af arbejdet.

* Danske lønmodtagere arbejdsmiljø og helbred. AMI rapport udgivet i 1997.

Indledning

Arbejdsteknik

Pas på dig selv. Arbejd ud fra disse grundprincipper, fordi det vil beskytte din ryg, lænd, skuldre m.m.

- Arbejd med armene under skulderhøjde og over midtlårhøjde. Brug indstillelige skafter som "armforlængere" ved høj og lav rengøring, f.eks. fliser, reoler, lamper, paneler m.m.
- Arbejd med armene tæt ved kroppen - undgå at arbejde med strakte arme. Flyt dig efter arbejdsopgaven
- Indstil højden på skaftet/støvsugerrøret, så det passer til arbejdsopgaven. Ved almindelig rengøring af gulvområder skal højden på skaftet indstilles til hagehøjde. Ved rengøring af trapper og lodrette flader er der behov for et kortere skaft. Skift imellem 8-tals- og skubbemetoden ved gulvrensning
- Brug vægtoverføring - arbejd med god afstand mellem fødderne. Før vægten skiftevis fra forreste til bagerste fod. Undgå at det kun er skulderne, der arbejder. Brug i stedet de store lårmuskler. Ved rengøring med 8-talsmetoden bør der anvendes vægtoverføring fra side til side i bredstående stilling

- Undgå foroverbøjninger af ryggen. Det er vigtigt at indstille redskaber til gulvrensning (skaft/støvsugerrør) i den rigtige højde. Ved rengøring af borde og lodrette flader kan et kort skaft med fordel bruges som "armforlænger"
- Ved påsætning af moppegarn smides dette på gulvet, og moppefremføren sættes på. Ved aftagning løftes moppefremføren op foran kroppen, og moppegarnet trækkes af
- Undgå vrid i kroppen - arbejd med næse og tær i samme retning
- Undgå opvridning af klude.

Rengøringsredskaber

Før valg af rengøringsredskaber, metoder og maskiner

Sikkerhedsorganisationen skal deltage ved indkøb/valg af rengøringsredskaber, maskiner og ved valg af rengøringsmidler.

Det er en god idé at afprøve nyt udstyr i en periode for at finde frem til, hvad der er bedst egnet.

Krav til rengøringsredskaber

Ved indkøb af nyt udstyr vælges de bedst egnede ergonomiske redskaber under hensyntagen til opgavens karakter og under hensyntagen til den tekniske udvikling.

- **Knop for enden af skaftet**
er en fordel, når der anvendes skubbe-metoden, eller når der gøres rent på vægge eller lodrette inventarflader, fordi knoppen hviler i håndfladen, og man derfor ikke behøver at spænde. Ved tømopning med 8-tals-metoden kan fast knop være en fordel.
- **Diameteren på skafterne/rørene**
bør være ca. 3-5 cm. eller så stor, at man ikke skal spænde for at fastholde redskabet. Materialet må ikke være koldt at holde på eller afgive nikkel. Spørg leverandøren for mere information.

- **Teleskopskafter**
Rengøringsredskaber skal kunne tilpasses i højden til medarbejderen og arbejdsopgaverne. Der findes teleskoprør med forskellige længdeindstillinger. Er der høje medarbejdere, kræves en ekstra stor vandring, f.eks. til 190 cm. Højden bør kunne justeres ved hjælp af en let og holdbar låsemekanisme.
- **Krans/manchet om skaftet**
Det er en fordel ved rengøring i opadgående retning, f.eks. lofter og vægge.
- **Låseled**
kan fastlåse moppefremføren, så det letter rengøringsopgaven på lodrette flader og lofter.
- **Knækled**
Ved rengøring giver knækled på skaftet mulighed for, at man kan komme ind under borde, stole, reoler m.m. uden at bukke sig.
- **Moppefremføren**
Vægten af redskabet og moppegarnet er vigtig, når der skal vælges udstyr til lodrette flader. Vælg derfor det udstyr, der vejer mindst, afpasset til opgaven.

Gulvrensning

Overvej, hvordan opgaven løses nemmest. Hvis der ikke er gulvtæpper, er det lettest at tømpe gulvet, dog skal affald og løst snavs fjernes først. Tørmopning er mindre belastende for kroppen, end at feje og støvsuge. Det er vigtigt at variere arbejdsmetoderne så meget som muligt.

Gulvedligeholdelse

Det er vigtigt, at gulvene er vedligeholdt for at lette vask. Gulvene skal derfor vaskes og plejes korrekt ved eventuelt at anvende polish og egnede vaske/plejemidler.

Indgangsparti

Der bringes store mængder snavs ind i bygningerne med fodtøj. Dette besværliggør tørringen. Det kan forebygges ved anvendelse af måtter. Et effektivt måttesystem består af:

- Måtte, der fjerner snavs
- Måtte, der fjerner vand.

Måtterne skal være lange nok til mindst 4 skridt for at være effektive. Desuden er det væsentligt, at måtterne renholdes, da våde måtter ikke kan fjerne vand, og snavsede måtter ikke kan fjerne skidt.

Tørmopning af gulv

Til tørmopning kan der vælges et moppegarn, der binder støvet effektivt og er let at føre hen over gulvet. Hvis moppegarnet ikke er egnet til opgaven, er det vigtigt, at arbejdslederen eller sikkerhedsorganisationen kontaktes med henblik på ændring.

Moppefremførens størrelse skal passe til arbejdsopgaven. Ved ru overflader eller trange pladsforhold kan det være en fordel med mindre fremførere. Til gange og mindre åbne arealer er en moppefremfører på ca. 60 cm. egnet. Belastningen på kroppen øges i takt med, at bredden på moppen stiger. En bredde på max.

60 cm. anbefales, for at belastningen ikke bliver for stor på kroppen, når man anvender 8-talsmetoden.

Ved mindre arealer er 8-talsbevægelser egnet til tørmopning, idet affald og løst snavs holdes samlet og til slut kan fejes op på et fejeblad. Det anbefales at bruge et fejesæt med forlængerskaft, så arbejdet kan udføres stående.

Til større områder, f.eks. brede frie gangarealer eller mindre gymnastiksale, kan en fremfører på 120 cm. anbefales. Moppefremføren skubbes foran kroppen, mens man går. En anden løsning kan være at anvende maskiner.

Støvsugere

Ved valg af støvsugere er der flere forhold, arbejdsgiveren/sikkerhedsorganisationen bør være opmærksom på:

- Støvsugere skal passe til rengøringsopgaven, f.eks. effektive maskiner med god sugeevne til store rengøringsarealer eller centralstøvsugere
- En "rygstøvsuger" er velegnet til f.eks. rengøring af transportmidler og trapper. Derved kan løft af tungere støvsugere undgås
- Støvsugerrøret skal kunne tilpasses i højden til den enkelte ved hjælp af teleskoprør. Ældre støvsugere skal tilpasses til brugeren ved at indkøbe et "løst forlængerrør". Det indkøbes efter støvsugerrørets diameter (32 og 35 mm rør)
- Hjulene skal være store og letløbende, så støvsugeren er let at trække
- Sugeevnen skal være størst mulig og kunne justeres, så man ikke skal bruge unødige kræfter
- Støvsugermundstykket kan med fordel have glidehjul, da det mindsker gnidningsmodstanden
- Støvsugeren bør have automatisk ledningsoprul, så man undgår at bøje sig
- Ved støvsugning på flere etager eller i flere bygninger bør der være en støvsuger på hver etage eller i hvert område

- Støvsugerposen skal skiftes, når den er halv fuld af hensyn til støvsugerens vægt og sugeevne.

Arbejdsteknik ved støvsugning

Hold støvsugerslangen bag om ryggen - den ene hånd griber om støvsugerslangen, den anden fatter om røret.

Under lavt inventar: Bøj i knæ og hofter og bevar ryggens naturlige krumninger. Drej rørets krumning nedad eller anvend S-formet rør.

S t ø v s u g

Gulvvask

Da gulvrensning kan give store fysiske belastninger, anbefales det ved rengøring af større områder og gangarealer at anvende maskiner.

Når der ikke kan anvendes maskiner, kan der f.eks. anvendes en eller flere af følgende metoder:

- Kopmetoden
- Fugtige/våde moppegarn
- Engangsovertørring
- Drypmetoden

- Kopmetoden

Til kopmetoden anvendes 1-2 fremførere, et passende antal moppegarn, en lille spand til rengøringsvand, en 1/2 liters plastkande med åben hank og en spand til snavsede moppegarn.

Der findes moppegarn, som fastgøres på fremføren med lommer eller velcro. Hvor det er muligt, anbefales det at vælge velcro, da disse er lettere at skifte.

1. Et rent moppegarn smides på gulvet, og moppefremføren sættes på
2. Et passende område af gulvet indvaskes
3. Det indvaskede gulv tørres op med et rent tørt moppegarn eventuel monteret på en anden moppefremfører
4. Ovenstående gentages til hele gulvet er vasket
5. Indvaskergarnet skiftes, når det er beskidt. "Optørregarnet" skiftes, efterhånden som det bliver vådt eller snavset og lægges til vask.

Ergonomiske fordele ved "kopmetoden".

Det betyder, at belastningen på kroppen bliver mindre fordi:

- Ingen tunge spande at fylde, tømme og løfte
- Lettere rengøringsvogne
- Ingen afdrypning, presning eller opridninger af gulvklude/ mopper.

– Fugtige/våde moppegarn

Til metoden anvendes 1-2 fremførere, et passende antal fugtige/våde og tørre moppegarn, egnet emballage med låg til rene moppegarn samt en spand til snavsede moppegarn.

Der findes moppegarn, som fastgøres på fremføren med lommer eller velcro. Hvor det er muligt, anbefales det at vælge velcro, da disse er lettere at skifte.

Moppegarn til indvask af gulvet tages fugtige/våde direkte fra vaskemaskinen, hvor der i sidste hold skyllevand er tilsat den nødvendige mængde rengøringsmiddel til gulvrensningen. Moppegarnene opbevares i en egnet emballage med låg.

Et vådt moppegarn smides på gulvet, og moppefremføren sættes på.

1. Et passende område af gulvet indvaskes
2. Der optørres med et rent tørt moppegarn eventuelt monteret på en anden moppefremfører
3. Ovenstående gentages, til hele gulvet er vasket
4. Indvaskergarnet skiftes, når det er snavset, eller det ikke længere er tilstrækkelig vådt. Optørregarnet skiftes, når det er vådt eller snavset og lægges til vask.

Ergonomiske fordele ved brug af fugtige/våde moppegarn. Det betyder, at belastningen på kroppen bliver mindre fordi:

- Ingen tunge spande at fylde, tømme og løfte
- Lettere rengøringsvogne
- Ingen afdrypning, presning eller opvridninger af mopper

– Engangsovertørring

Engangsovertørring er en metode, hvor fuld- stændig vedligeholdt polishbehandling af gulvet er en forudsætning, hvis der er tale om linoleum, da der er tale om en engangs- overtørring og ikke en egentlig gulvask.

Moppegarnene tages fugtige direkte fra vaskemaskinen, hvor der i stedet for sidste hold skyllevand er tilsat den nødvendige mængde rengøringsmiddel til gulvrensningen. Moppegarnene opbevares i en egnet emballage med låg.

1. Et fugtigt moppegarn smides på gulvet, og moppefremføren sættes på
2. Et passende gulvareal overtørres én gang
3. Det snavsede moppegarn lægges til vask
4. Ovenstående gentages, til hele gulvet er overtørret.

Ergonomiske fordele ved engangsovertørring. Det betyder, at belastningen på kroppen bliver mindre fordi:

- Ingen tunge spande at fylde, tømme og løfte
- Lettere rengøringsvogne
- Ingen afdrypning, presning eller opvridninger af mopper
- Man er kun over gulvet en gang.

Ergonomiske ulemper ved engangsovertørring. Polishbehandling af gulve er ergonomisk belastende for kroppen. Det kræver en omfattende behandling med polishfjernelse og påsmørelse af ny polish.

- Drypmetoden

Ved drypmetoden sættes den våde moppe til afdrypning på en rist over vandspanden, mens man arbejder med en anden moppe.

Ergonomiske fordele ved drypmetoden.
Ingen presning eller opvridning af moppegarn.

Ergonomiske ulemper ved drypmetoden.
Den samlede vægt af skaft, moppefremfører og moppegarn øges på grund af det våde moppegarn.

Rengørvandet er kun rent til 2. gang, moppen dyppes i spanden.

Vandpanden skal tømmes og fyldes fra evt. lav arbejdshøjde. Dette kan imødekommes, hvis der etableres vandslange til fyldning og tømning.

Handsker

Undgå så vidt muligt kontakt med vand og rengøringsmidler.

Man skal anvende handsker ved rengøring, hvis der er risiko for hudkontakt med vand og rengøringsprodukter samt ved sanitetsrengøring og lignende på grund af smitterisikoen.

Det er især vigtigt ved påsætning af moppegarn, hvis disse er imprægneret med rengøringsmidler. Sammen med handskens bruges en bomuldshandske for at opsuge sved, så huden forbliver tør. Handsker udskiftes, når de er beskadigede, utætte eller når gennembrudstiden er nået. Bomuldshandsker skal skiftes/vaskes, når disse er våde.

I forbindelse med almindeligt rengøringsarbejde er handsker af nitril velegnede. Det er væsentligt, at man skifter dem hyppigt. Det kan også være en mulighed at anvende engangshandsker af nitril.

I forbindelse med rengøring med fugtige mikrofiberklude uden rengøringsmidler skal man også anvende handsker, da kludene affedter huden. Da der ikke anvendes kemikalier, kan man bruge en hvilken som helst hudvenlig handske.

Tænk rutinerne igennem.

Fodtøj

Hvis der er risiko for våde gulve, skal der anvendes skridhæmmende fodtøj. Fodtøj uden hælkappe og med stiv sål bør undgås.

Gulvaskemaskiner

Ved indretning af lokalerne er det en fordel, at inventar er vægmonteret eller på hjul.

Overvej, om en gulvaskemaskine vil være en fordel.

Ved valg af gulvaskemaskine er der flere forhold, arbejdsgiveren/sikkerhedsorganisationen bør være opmærksom på:

Ergonomisk gulvaskemaskine med gående fører

For at undgå unødige fysiske belastninger på kroppen bør maskinen have:

- Træk på hjul eller børster, så maskinen bliver let at gå med
- Justering af arbejds højden fra 85-130 cm. så vidt muligt uden brug af værktøj
- Kørehåndtag bør have en diameter på 3-4 cm., og bredden bør passe til hænderne - ca. 45 cm.
- Kørehåndtag skal være stabile og placeres, så der ikke er fare for klemningsulykker – dermed menes risikoen for at få fingrene i klemme mellem vægge, døre og maskine
- Kørehåndtag skal være placeret, så føreren ikke støder benene mod maskinen under brug

- Løft af skrabeblad (skviser) og igangsætning bør kunne foretages ved hjælp af trykknapper indbygget i betjeningspanelet
- Tømning og fyldning bør kunne foretages uden tunge løft, f.eks. ved brug af slange
- Vedligehold/rengøring af maskinen bør kunne foretages i gode arbejdsstillinger. Især skrabeblade/rondeller og børster bør være simple og lette at på- og afmontere
- Leverandøren bør give oplæring i brug af maskinen, så der opnås god arbejdsteknik og fortrolighed med maskinen. Alternativt skal der etableres anden form for instruktion
- Leverandøren skal udlevere en brugsanvisning på dansk.

G u l v

Ergonomisk gulvaskemaskine med siddende fører

Brug af maskinen giver ikke de store ergonomiske belastninger på grund af automatikken. Men for at undgå unødige fysiske belastninger ved valg af gulvaskemaskine er der flere forhold, arbejdsgiveren/sikkerhedsorganisationen bør være opmærksom på:

- Det skal være let at stige på og af maskinen
- Betjeningsknapper og lignende skal være placeret hensigtsmæssigt, så de er lette at nå samt lette og logiske at betjene
- Førerpladsen skal kunne tilpasses føreren, så der opnås en hensigtsmæssig arbejdsstilling, det vil sige, vil give tilstrækkelig bevægelsesfrihed, så maskinen er hensigtsmæssig at styre og sikker i brug og ikke medfører fastlåste arbejdsstillinger
- Sædet skal være hensigtsmæssigt, så der opnås god støtte for lænd og ryg. Polstringen skal tillade huden at ånde. Sædet skal kunne indstilles i forhold til pedaler, rat eller styreanordning
- Løft af skrabeblad (skviser) og igangsætning bør kunne foretages ved hjælp af trykknop indbygget i betjeningspanelet
- Tømning og fyldning bør kunne foretages uden tunge løft, f.eks. ved brug af slange
- Vedligehold/rengøring af maskinen bør kunne foretages i gode arbejdsstillinger. Især skrabeblade/rondeller og børster bør være simple og lette at på- og afmontere
- Leverandøren bør give oplæring i brug af maskinen, så der opnås god arbejdsteknik og fortrolighed med maskinen
- Leverandøren skal udlevere en brugsanvisning på dansk.

Rengøringsvogne

- Rengøringsvognen indrettes efter de valgte rengøringsmetoder. Vognen bør være let at ændre til nye rengøringsmetoder/-opgaver
- Vognen bør ikke være for stor. Der bør kun være det nødvendige antal redskaber, spande og rekvisitter på vognen
- De arbejdsredskaber, som anvendes hyppigt, bør kunne tages i en god højde (ikke under midtlår) og inden for underarmsafstand. Det er en fordel, hvis spande og kurve kan skrånstilles
- Ved levering af rengøringsvogn skal en brugsanvisning på dansk følge med. Den bør indeholde oplysninger om indstilling og vedligehold af vognen
- Kørehåndtag bør have en diameter på 3-4 cm. De bør kunne reguleres mellem 85 og 130 cm. i højden, så de kan afpasses førerens højde. De skal give et sikkert greb og må ikke være kolde at holde på eller afgive nikkel. Spørg leverandøren for mere information
- Hjulene bør have en diameter på mindst 10 cm. På plane gulve bør hjulene have faste ringe eller hårdt pumpede dæk. På nubrede gulve bør der bruges luftfyldte dæk
- Hjul bør have letløbende lejer og bør være nemme at rengøre. De skal være svingbare, og det kan være hensigtsmæssigt, at hjulene længst væk fra føreren kan fastholdes i køreretningen. Mindst et af hjulene bør kunne låses.

R e n g ø r i n g s

OBS!!

Rengøringsvogne med manuelt betjente pressesystemer anbefales ikke på grund af stor belastning af arme, skuldre, knæ, hofter og lænderyg.

I Arbejdstilsynets pjeces "Check på rengøringsvogne og -maskiner" er krav og anbefalinger, som gælder for henholdsvis rengøringsvogne og rengøringsmaskiner beskrevet mere udførligt.

Inventarrensøring

Til inventarrensøring anbefales fugtige eller tørre klude anvendt med 16 siders metoden. Mikrofiberklude kan med fordel anvendes på overflader, der tåler vand. Se i øvrigt afsnittet om handsker.

16 siders metoden

1. Kludene kogevaskes og centrifugeres ved ca. 600 omdrejninger/min.
2. De fugtige klude lægges i en plastpose eller i spand med låg
3. Herfra anvendes de direkte, idet de foldes en gang på den ene led og to gange på den anden (herved fremkommer 16 sider af kluden)
4. Når de 16 sider er brugt, lægges kluden til vask.

Hvis der er meget fastgroet snavs, kan det være en fordel at tilsætte mikrofiberkluden lidt vand med rengøringsmiddel fra en bruseflaske.

16 siders metoden kan også anvendes med "almindelige klude". Dette kræver dog 2 overtørringer.

Ved valg af mikrofiberklude er det vigtigt at være opmærksom på:

- Mikrofiberens hårdhed og anvendelsesområder
- Kludens størrelse
- Kludens tykkelse
- Kludens evne til at suge vand
- At kludene tåler kogevaske.

Ergonomiske fordele ved 16 siders metoden:

- Ingen opvridninger af klude
- Vaskemaskinen klarer det grove arbejde
- Een overtørring er oftest tilstrækkelig
- Lettere rengøringsvogne.

Rengøring af overflader, der ikke tåler vand

Overflader der ikke tåler vand, bør aftørres med en klud, som binder støvet effektivt, og som enten kan kogevaskes eller anvendes som engangsmateriale. Følg leverandørens brugsanvisninger.

Til tør rengøring er 16 siders metoden også velegnet.

Overflader, der har behov for plejemiddel (f.eks. linoleum), tilføres dette efter behov.

Organisering/tilrettelæggelse af arbejdet

Instruktion og oplæring

Det er arbejdsgiverens pligt at give den nødvendige oplæring og instruktion i arbejdets udførelse. Det er nødvendigt at få indarbejdet gode arbejdsteknikker og metoder fra starten. Derfor er det vigtigt, at medarbejderen får en uddannelse i at gøre rent inden start. AMU skolerne, BST og andre rådgivende virksomheder kan undervise, rådgive og informere om god arbejdsteknik.

Sikkerhedsorganisationen (SIO)

På arbejdsstedet oprettes der en sikkerhedsgruppe, hvis der er 10 eller flere ansatte beskæftiget. En sikkerhedsgruppe består af en arbejdsleder og en sikkerhedsrepræsentant. Sidstnævnte vælges af og blandt medarbejderne.

Sikkerhedsgruppen skal inden 4 uger efter valget tilmeldes den lovpligtige arbejdsmiljøuddannelse.

Uddannelsen skal være gennemført senest 8 mdr. efter valget. Samtlige udgifter vedrørende uddannelsen dækkes af arbejdsgiveren.

På alle arbejdspladser skal der udarbejdes en arbejdspladsvurdering (APV). En APV skal blandt andet beskrive og kortlægge de ergonomiske problemstillinger på arbejdspladsen, ligesom der skal opstilles handlingsplaner for løsning og forebyggelse af eventuelle problemer. Læs mere i Rengøringsbranchens APV.

Hvor rengøringsopgaverne er udliciteret til et rengøringsfirma, er det dette firmas egen SIO, der har det direkte ansvar for sikkerhed og sundhed.

Sikkerhedsorganisationens pligt

Sikkerhedsorganisationen skal planlægge, lede og koordinere sikkerheds- og sundhedsarbejdet og rådgive virksomheden ved løsning af arbejdsmiljømæssige spørgsmål.

Sikkerhedsorganisationen skal deltage i virksomhedens planlægning og gennemførelse af arbejdspladsvurdering (APV).

Instruktion af arbejdet

Med udgangspunkt i en arbejdsplan instruerer arbejdslederen de medarbejdere, der skal udføre arbejdet. Arbejdsplanen kan indeholde følgende:

- Hvad skal gøres rent - gulve, vægge, inventar, lofter?
- Hvornår eller hvor hyppigt skal periodiske opgaver udføres?
- Hvilken metode skal bruges?
- Hvor hyppigt er der behov for at gøre rent, eller hvad skal kvalitetsniveauet være?
- Hvornår skal lokaler, gulve, inventar m.m. hovedrengøres?

Samarbejde

Rengøringsfirmaet og den virksomhed/kommune, der får rengøringsarbejdet udført, har pligt til at samarbejde om at skabe sikre og sunde arbejdsforhold for rengøringspersonalet. Det kan være en god idé, at sikkerhedsgrupper har observatørstatus i kundens sikkerhedsorganisation.

Samarbejdet og kommunikationen glider bedst, når rengøringsarbejdet udføres i dagtimerne, som synlig rengøring.

Det er vigtigt, at der er klare aftaler mellem kunden, brugeren, rengøringsfirmaet og rengøringspersonalet om, hvordan kvaliteten vurderes, f.eks. hvor hyppigt, hvornår og i hvilken grad der skal gøres rent.

Der bør ligeledes være klare aftaler om, hvilken standard lokalerne dagligt afleveres i til rengøringspersonalet, f.eks. at alle stole er sat på plads og borde ryddet.

Bekendtgørelsen om udbud af tjenesteydelser betyder, at udbyder har pligt til at oplyse den bydende om de særlige væsentlige arbejdsmiljøforhold, de skal/bør tage højde for, når opgaverne overtages.

Se i øvrigt Checkliste om arbejdsmiljø ved udlicitering af rengøringsydelser på:

www.bar-service.dk

Arbejdsstedets indretning

Variation/jobindhold

Arbejdet bør tilrettelægges, så medarbejderen har størst mulig indflydelse på sit eget arbejde.

Arbejdet kan f.eks. organiseres i teams, hvor ledelsesopgaver kan indgå. For at undgå ensidigt gentaget arbejde er der brug for, at der skabes variation i rengøringsarbejdet. Arbejdet kan f.eks. udvides med opgaver som kunde-service, telefonbetjening, indkøb, blomster-vanding m.m. Det er vigtigt, at der veksles mellem siddende, stående og gående arbejde i løbet af en arbejdsdag. Der bør desuden, hvor det er muligt, anvendes maskiner og vælges metoder, der mindsker den fysiske belastning.

Arbejdsgiveren har endvidere pligt til løbende at vurdere og tilpasse forholdet mellem arbejds-mængde, ressourcer og serviceniveau, således at rengøringsarbejdet kan organiseres og udføres sikkerhedsmæssigt og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

Ved anvendelse af metoderne til gulv- og inventarrensning, som beskrives i vejledningen, er det en forudsætning, at der er mulighed for vask af klude og moppegarn.

Arbejdsstedets indretning bør give mulighed for at anvende god arbejdsteknik.

Hvis der ikke er mulighed for at anvende god arbejdsteknik, bør man altid overveje, hvilke tiltag der er behov for. Hvis der f.eks. er trangt og overmøbleret, kan det være nødvendigt at ommøblere, sætte møbler/inventar på hjul eller fjerne møbler. Ledninger bør ikke ligge på gulvet.

Besværlige niveauforskelle må ikke vanskeliggøre kørsel med rengøringsvogne og maskiner. Er niveauforskelle nødvendige, kan disse være forsynet med en rampe, eller der kan være en rengøringsvogn på hvert niveau.

Der skal være tilstrækkelig belysning under rengøringsarbejdet, og i det omfang det er nødvendigt, af hensyn til orientering i rummet, skal lyset kunne tændes på en kontakt ved indgangen til rummet.

Hvis der på arbejdsstedet er ventilation, skal denne være i almindelig drift under rengørings-arbejdet.

Rengøringsrum

Der skal være et rum med tilstrækkelig plads til opbevaring af rengøringsudstyr, midler m.m.

Der bør være handsker, bomuldshandsker, sæbe, håndklæder og håndcreme til rådighed for rengøringspersonalet i rengøringsrummet.

Hvis der er behov for manuel tømning og påfyldning af spande i rengøringsrummet, skal det forsynes med en udslagsvask, og gulv afløbet skal være placeret hensigtsmæssigt.

Skal maskiner stå til opladning i rengøringsrum eller lignende, skal der være ventilation i rummet.

Skal maskiner tillige rengøres i rengøringsrummet, skal der være afløb og en vask til rengøring af skrabeblad m.m.

Ved etagebyggeri bør der være et rengøringsrum på hver etage, med mindre der er en elevator.

Det er vigtigt, at der både er lys og stikkontakt i rengøringsrummet.

Velfærdsforanstaltninger

Der skal være omklædningsmulighed eller garderobe med et aflåseligt skab til hver medarbejder samt toiletfaciliteter. Desuden skal der forefindes badefaciliteter, hvis arbejdet er tilsmudsende, medfører risiko for forurening med materialer, der kan være smittefarlige eller medfører fare for at komme i berøring med stoffer og materialer, som af hensyn til sikkerhed eller sundhed er vigtigt at få fjernet fra huden eller hindre spredning af.

På faste arbejdspladser skal der i rengøringspersonalets pause(r) være adgang til et lokale med dagslystilgang, køleskab og mulighed for at varme mad.

Henvisninger

Beskæftigelsesministeriets bekendtgørelser
Nr. 561 af 24. juni 1994 om indretning af tekniske hjælpemidler med senere ændringer
Nr. 96 af 13. februar 2001 om faste arbejdssteders indretning
Nr. 575 af 21. juni 2001 om virksomhedernes sikkerheds- og sundhedsarbejde med senere ændringer
Nr. 1109 af 17. december 2001 om pligter efter lov om arbejdsmiljø i forbindelse med udbud af tjenesteydelser
Nr. 492 af 20. juni 2002 om arbejdets udførelse.

Arbejdsministeriets lovbekendtgørelse

Nr. 784 af 11. oktober 1999 af lov om arbejdsmiljø med senere ændringer.

Arbejdstilsynets bekendtgørelser

Nr. 1109 af 15. december 1992 om anvendelse af tekniske hjælpemidler
Nr. 1164 af 16. december 1992 om manuel håndtering.

Arbejdstilsynets meddelelser

Nr. 4.05.3 af marts 1998 om vurdering af arbejdsstillinger og arbejdsbevægelser
Nr. 4.10.3 af april 1998 om ryg, nakke- og -skulderbesvær.

Arbejdstilsynets vejledninger

A.1.4. December 2001 Rengøring og vedligeholdelse
D.3.1. Juni 2002 Løft, træk og skub
D.3.2. August 2002 Ensidigt, belastende arbejde og ensidigt, gentaget arbejde.

Alle henvisninger kan findes på Arbejdstilsynets hjemmeside: www.at.dk

Vejledningen er en del af en serie om rengøring og arbejdsmiljø, som omfatter:

- Rengøringsbranchens APV - og den gode arbejdsmiljøstandard:
 - Tog, Fly, Bus
 - Hospitaler, Sygehuse
 - Hoteller
 - Kontorer, Skoler, Daginstitutioner, Døgninstitutioner
 - Storkøkkener, Levnedsmiddelindustrien
 - Industri og skadeservice.
- Vejledning om rengøringsmidler
- Ensidigt gentaget arbejde indenfor rengøring
- Hotelrengøring
- Checkliste om arbejdsmiljø ved udlicitering af rengøringsydelse.
- Forebyg arbejdsulykker - to værktøjer til rengøringsbranchen - se mere på: www.forebygulykker.dk

Vejledningerne kan hentes på hjemmesiden: www.barserviceogtjenesteydelser.dk eller ved henvendelse til Arbejdsgiver-, Arbejdsleder- eller Arbejdstagersekretariatet.

Vejledningen kan desuden købes hos Arbejdsmiljørådets Service Center eller bestilles på deres hjemmeside: www.arbejdsmiljobutikken.dk

Litteraturliste

Arbejdstilsynets Arbejdsmiljøvejviser 32:
Rengøring, vaskerier og renserier

Arbejdstilsynets Branchenotat om Arbejdsmiljø og rengøring

Arbejdstilsynet: Check på rengøringsvogne og maskiner

Arbejdstilsynet: Rene linjer – "Hvem har ansvaret". Information til rengøringsfirmaer og deres kunder

Baggrundsanalyse af anmeldte arbejdsulykker inden for BAR service- og tjenesteydelser 1993-1999

DS/INF 485
Anvisning for indvendig rengøring og vedligehold

DS 700
Kunstig belysning i arbejdslokaler

DS INSTA/800
Rengøringskvalitet
Målesystem til bedømmelse af rengøringskvalitet

Foreningen for offentlige indkøbere – www.ika.dk

Udbudsmateriale: Lov om kravspecifikationer på rengøringsystemer

Hvis der er behov for at indrette et vaskeri, henvises til pjecen "Guide til et godt arbejdsmiljø i vaskeriet".

Danske lønmodtagers arbejdsmiljø og helbred. AMI rapport udgivet 1997

Kommunale Tjenestemænd og Overenskomstansatte, protokollat 6.8.0 af 24. februar 1999 om medarbejdernes inddragelse og medvirken ved omstilling, udbud og udlicitering

Nyttige links:

www.asc.amr.dk
www.ami.dk
www.bstforeningen.dk
www.foa.dk
www.greeninfo.dk
www.hts.dk
www.kad.dk
www.rsba.dk
www.sba.dk

Hjemmeservicefirmaer kan hente inspiration i pjecen og videoen projekt "Ren og smertefri rengøring". www.bar-sosu.dk